
ТЕМА VI

СЛОБОДНА ТЕМА 5. БЕОПС

БЕОГРАДСКО БЕСЕДНИШТВО
СРЕДЊОШКОЛАЦА

МАТЕМАТИЧКА ГИМНАЗИЈА
БЕОГРАД

18. 11. 2016.

Шаболча Боја и Бетина Сремко,

Преко брда и далеко, далеко

(ПРВА НАГРАДА 9. БЕОКУЛИС-а: КРАТКИ ФИЛМ)

Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд

Гимназија „Бољаи” Сента

Ментор: проф. Габор Међери

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ЕВРОПА КАО ЈЕДНА И МОЈА ДРЖАВА

*И*ако није колевка народа, Европа је зачеће свессти, и у научном и социолошком аспектима. Од Европе потиче историјска и географска жеља за светом, као вид разбијања монотоности већ знаног и пре свега богаћења које је у основи свих друштава. Као наследница грчке генијалне интуиције и латинске хладне памети, она за нас представља незаобилазно културно жариште.

Још од почетка, када се мало знало, а много веровало, у основи свих ратова био је страх, страх од непознатог. Бојимо се онога што не разумемо те и не покушавамо, и то доводи до непријатељства између народа. Но, са знањем које поседујемо данас можемо закључити да увек постоји један човек, амбициозан и без премца, који користи ту мржњу у циљу стицања моћи, богатства и остварења исконских жеља човека. Такозвани „вођа”, правда своја дела и маскира их као добро друштва, играјући улогу пастира који жртвује све за свој народ. Но, са развојем наука и новонасталим осећајем свести за другим нацијама, проблем више вођа највише долази до изражаја у Европи. Народи различитих култура и веровања разбијају се на више субкултура током времена, и када се то везивно ткиво друштва покида, историја је показала да се тешко може поново спојити. И тада, игром политике, интрига и лажи, на стотину малих пастира играјући се Бога, шаљу своје народе у смрт.

Кроз историју, Европа је много пута била подељена. Ратови су били чести. Жеља појединаца за апсолутном и свеопштом власти довела је до тога да се браћа и сестре, исти по крви, по пореклу, језику, играју крвопролића залуђени жељом за моћи и тако слепи не виде колико им то штете наноси.

Fasces, сноп прућа, симбол моћи Римског царства. Један прут и мала сила, чак и дете, може врло лако сломити. Док сноп прућа везаних у једно, ни велике силе не могу сломити. Кроз историју се овај принцип много пута поновио и маестрално показао и доказао своју тачност. Узмимо нпр. Немачку која је до 19. века била подељена на више од 300 држава. Владало је јако супарништво, јед-

ни друге су кочили, једни друге су убијали и то све због сопствене себичности. Када се 1871. године Немачка ујединила у Немачко царство или Други рајх све је кренуло набоље. Већих ратова потом није било. Кренуо је период немачког просперитета. Индустрија се развијала, новца је било до Првог светског рата, када је опет почела подела јер су неки због свог јединства и бројчаности били много већи од других и хтели су још више, хтели су оно што им не припада. Сви знамо шта се после десило...

Након Великог рата долази до низа промена. Неки народи се уједињују, неке државе нестају, стварају се нове. Многе државе су кренуле пут просперитета, али се нису довољно опоравиле од рата. Таква је била и Немачка. Суочавала се са поразом и на крају са банкротом. Осми и девети новембар, 1923. године су били дани преокрета у историји Немачке, Европе и целог света. Тих дана се десио Пивнички пуч у Минхену, предвођен обичним војником, неугледног изгледа и слабе грађе, тада нико и ништа – а сутра Адолф Хитлер. Пуч је био угушен. После тог дана у грађанима Немачке почео је да се поново буди дух непобедивости, дух светости и узвишености над другим народима. Десетак година касније настаје Трећи рајх, најсуровији рајх.

Као што се историја понавља, тако се поновио и крај. Многи са друге стране мисле да тај рајх и није пропао. Данас га зову Европска унија. Јединствено тржиште које дозвољава доминацију великих сила. Јединствена валута створена од великих сила, предвођених ни са ким другим већ, погодили сте, Немачком.

Тржиште и валута су јединствени. Границе између некад зарађених страна више не постоје. Привредници могу да пласирају своје производе много већем броју људи, а грађани више нису жртве монопола, или они барем тако мисле. Унија нуди и многе лепе, корисне и племените могућности. Неке од тих могућности су једнаке шансе за школовање на престижним универзитетима ученицима из свих њених чланица, слободна трговина, слободно кретање људи и још многе друге... Али та Унија намеће и неке мање добре ствари. Једна од тих ствари је и да би национални идентитет требало да устукне пред универзализмом. Док се „мале земље у развоју” боре за више „инвеститора” и „старних улагања” и тиме се гурају у однос властелин - кмет, они који проповедају анационални универзализам ту ништа не ризикују, а добијају оно до чега им је једино стало: тржишта, сировине, природне ресурсе и изворе енергетике, и слободан проток робе и новца преко континента.

До пре само пар година, Европу сте могли назвати симболом уније и јединства. А Европа данас представља политички скуп рогова у врећи које још једино сједињује велики капитал. Границе се враћају, национализам и неповерење према другим народима јача.

ОГЛЕДАЛО

Европа се данас дави у осредњости коју је сама направила. Она се гуши од страха да ће је опљачкати они које је она некад пљачкала. Браћају се духови прошлости, док се очај све више шири оживљавајући неке давне, изгледа заборављене успомене. С тога, на нама није да судимо било шта, јер се Европа може дићи поново. Она је сад очајна, али нема јаче ствари од оптимизма очајника, и то наш народ најбоље зна.

Овом причом нисам хтео да вам намећем своје ставове, да вам дајем готов производ и да вас увлачим у систем. У систем који убија машту, систем који не признаје оригиналност, који не дозвољава слободно мишљење. Хтео сам да вас наведем на размишљање, критичко размишљање, оно које недостаје Европи. Зато, размишљајмо!

Константин Нинковић

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

ПОБЕДА НЕ БОЛИ!

Прича се, како је некада било тешко. Прича се, како је данас тешко и прича се како ће бити још теже. Кажу људи, да је проблем у људима. Крива је држава у којој не могу да се снађу, проблем је у свету, у времену... Проблем, проблем, проблем.

Нико не полази од чињенице да је страх пустио своје корење и да их све време држи на ланцу. Тај страх који паралише тело, грчи мишиће, покрете и нормалан живот, тера их да се изнова крију и повлаче. Од расположења ствара константно нерасположење. Своју унутрашњу горчину прописују свему и свима. Властиту немогућност пројектују на немогућности читавог света. Све ће пропасти, завладаће тама, апокалипса се спрема.

Тврди се, да ће свет за неколико хиљада година постати масовна гробница, где ће сваки део планете бити попуњен мртвима. Засигурно знам, да су они и данас паметнији од нас. Све што хоћемо да створимо, већ је створено, све што хоћемо да кажемо, већ је речено. Песме написане, филмови снимљени, открића откривена. Они су одиграли премијере, написали комаде, поставили границе којима се данас дивимо и покушавамо бар мало да померимо. Желели су да промене свет и желели су да се њихов глас далеко чује. Једнако као и ми.

Овако млади, још увек нисмо део програмираног калупа који нам и те како заклања видике, скрива лепоту и значај живота. Попут немих посматрача, за сада, само шпијунирамо тренутно стање.

Видимо како људи беже једни од других, па и од себе самих. То је проклетство са којим увече легну, а ујутру се пробуде. То је онај ланац који им не да да узлете. 'То' их прогони, проклето 'то', необјашњиво 'то', неухватљиво 'то'. Ужасавајуће 'то' које нема ни имена, ни почетка, ни краја, већ само вуче у амбис.

Тражили смо одговоре у људима. Наишли смо само на људе, али не и на одговоре. Као да су рођени са овом несрећом. Инвалиди без инвалидитета. Болују, а болест своју не познају. Крваре, а ни не знају где им је рана. Може ли се одгонетнути ова загонетка ?

Сведоци смо времена где се човек зарад прихваћености лиши целовитости. Своју људскост своди на меру онога што другима одговара. Страшни су амбијенти у којима не може искрено да се

ОГЛЕДАЛО

разговара, да се отвори и каже своје, него се мери свака изговорена реч. Осећа се нетрпељивост у ваздуху, где човек хтео не хтео, клизи у конфликт. А шта се догађа ако се којим случајем одупре ?

Чекају га казне које не дозобољавају да ради оно што ради душом и срцем, казне које бацају у социјалне окове. У тим оковима се све претвара у иронију, сарказам и заједљив подсмех којим човек на један подмукао начин испољава своју немоћ.

Осети се и моменат када се уздрма целокупни систем вредности, вера у људе, живот, љубав. Осети се и буђење оног депресивног ниҳилизма који нагони да све обезвређује. Пропада у понор и препушта се злоби и мржњи. Тада је све илузија. Љубав, пријатељство, жртвовање јер у свему види интерес. Долази до губитка вере и хуманистичких идеала без којих нема слободу. Види друштво као једну датост. Не види могућност промене, нема наду. Човек има улогу да улепша стварност, да смишља и измишља. Човек мора и може да се мења!

На сцену ступамо ми ! Против младе, здраве и удружене снаге нико ништа не може. Ко сме нама да стане на црту, баш да видим ! ? Лебдимо од силине заноса и од узавреле крви предака који поставише темеље овог света. Ослободимо лаву енергије из вулкана који живи у сваком од нас ! Срушимо све кавезе зла и избавимо све они који су заточени били. Загрлимо их онако топло, пријатељски, да им тела задрхте од животне еуфорије ! . Показаћемо им пут до исконске среће и тада ће у њима оживети ум, тело, емоције и страст. Обузеће их ураган радости и вечно ће остати део њих.

Насмејаћемо их ! Бити забављач, нарочито у овим временима је права привилегија. Смехом ћемо се борити против свих недаћа !

Људи, одрасли људи ! Угледајте се на нас ! На данашњу авангарду која се храбро бори за бољи мир од овога који данас познајемо. Ми хоћемо да створимо снажну људску везу, састављену од доброте свих нас, коју нико, никада, неће прекинути ! Ничије бомбе, ничије лажи, ничије уцене ! И једино, када победимо, знајте, тада нисмо погрешили.

Милица Матијевић

Гимназија „Бора Станковић“ Ниш
Ментор: проф. Андреј Митић

КО ЋУТИ СМАТРА СЕ ДА ПРИСТАЈЕ

(Qui tacet consentire videtur)

Ћутим често, прећутим још чешће. Тако и ви ћутите кад треба, а ви ћутите и кад не треба. Питам се да ли је у овом друштву паметно ћутати, да ли је везано временом и мјестом или је то само страх од нечега, не баш нечега већ страх од материјалног и духовног. Да ли је ћутање злато? Можда понекад, да је стварно тако, била бих међу богатијим људима свијета, материјално да, али не знам и духовно.

Прво ћутање је у породици. Мајка каже: „Понекад прећути, проћи ћеш боље”, а не зна колико те ријечи боле. Желим да изградим себе и поред велике неправде овога живота питам родитеље како да је надјачам, они кажу: „Ћути...ћути...” Често бих рекла нешто у чему се не слажем, али увриједила бих некога, можда понизила ако бих рекла оно што мислим, али оно што стварно мислим. И онда ћутим.

Наш познати писац Меша Селимовић каже: „Ријечи су ваздух, какву штету могу нанијети? Ријечи су отров од њих почиње свако зло. Онда да ћутимо! Не треба да ћутимо, има се о чему говорити, не нападајући, помоћи треба, а не одмагати.”

Само гледамо шта нам се дешава. Желимо да имамо онолико колико неко „преко пута”. Како да ми буде боље, како да се изборим за своју будућност? Губитак моје будућности није као губитак на изборима. Они који су „поред”, хладно и јасно корачају крај нас удружени у своју причу, своја неславна дјела. Безобзирни људи не мисле на оне који ћуте, јер то је наш избор. Питам се зашто само такве особе у посљедње вријеме воле цркву, показивања, воле да се крију иза својих ријечи и показују лажни морал. Да ли тако откупљују своје гријехе? Причају и причају и пуне нам мозак ријечима. Ријеч јака као мач уништи тишину. Ријеч лажна и зла уђе у овај народ, не као дар већ као страх.

Зашто падамо? Колико год да је живот лијеп, толико је и окрутан. Без обзира на то колико си јак спустиће те на кољена и држати

ОГЛЕДАЛО

доље заувјек уколико то допустиш. Нико те не може ударити јако као живот, али није важно колико јако си ударен, важно је колико те јако могу повриједити. Колико год удараца примио, битно је наставити ићи даље. Тако се побјеђује. Ако одустанеш, бол ће трајати заувјек. Не може се увијек побиједити, али немојте се бојати до-нијети одлуке, рећи нешто. Морате вјеровати у своју ријеч, морате вјеровати у промјене, у бољу будућност!

Сви покушавамо да проговоримо, излази нам само уздах. Удружимо уздахе, можда настане ријеч. Права ријеч, чиста као извор, велика као планина, брза као ријека да однесе те зле ријечи и мисли и да ћутање сазри као зрно у земљи. У велику ријеч, јаку и моћну. Да се чује и чуће се, мора се чути!

Удружимо ћутања да не буде тишина! Неко мора да проговори, ако не ти, онда ко, ако не сад, онда кад?

Дајана Тртић

Економска школа Бања Лука

Ментор: проф. Сузана Кеџман

САВРШЕНСТВО, ИСТИНА И СЛИЧНЕ ЛАЖИ

Размишљање је својствено људима. Али им је, исто тако, својствено да ситуације сагледавају искључиво из своје перспективе, не размишљајући да је могућ и другачији поглед. И ову беседу чини један, људски, искључиви, мој поглед на савршенство.

Као прво, да ли уопште можемо нешто прогласити савршеним на основу сопственог мишљења?

Велики шпански сликар, Салвадор Дали, једном је рекао: "Не бој се савршености – никад је нећеш досегнути." Сматрам да је немогуће препознати савршенство с обзиром на његову дефиницију. Потребно је да се нешто допада свима и да не поседује ниједну ману. Хајде да теоретски претпоставимо да нешто без мане постоји. Чак и у том случају, ђудљива људска природа негирала би постојање савршене појаве, јер људи имају различита мишљења о свему и немогуће је да се нешто свима свиђа. Стога закључујем да савршенство, својом дефиницијом, искључује могућност сопственог постојања.

Вратимо се на констатацију да су људи склони сагледавању ситуације из само једне перспективе – своје. Ако је то тачно, онда неумитно мора доћи до неслагања и јаза између схватања реалности и стварних догађаја. Да ли је уопште могуће разграничити та два, наизглед потпуно супротна, појма? Истина је, наиме, супротна лажи (и обрнуто), и сви прихватају те две речи здраво за готово, и не размишљајући о њиховом садржају. Супротности би, по правилу, требало да буду неспојиве и да никада не представљају исту ствар, исти појам или појаву. (Признајте да вам у овом тренутку пред очима искрсава лик бога Јануса!) Шта је, међутим, са случајевима у којима човек довољно пута понови себи лаж и она за њега постане истина? Шта је са заборављањем одређених коцкица прошлости у тренутку кад се све склопи у мозаик збуњености из ког је немогуће закључити шта се заправо десило? Да ли ико заправо може тврдити да све није само ствар маште и људске мисли? Ако је тако, онда истина не постоји, као ни лаж, већ само људско схватање чињеница – као тачних или нетачних.

ОГЛЕДАЛО

Вратимо се сада питању савршенства. Може ли нешто, савршено”за мене”, бити савршено”за друге”? Увек ће се наћи неко ко другачије види или је просто”баксуз”, па”неће ни како он хоће”. У Посланици апостола Павла Коринћанима пише да”нешто знамо и нешто пророкујемо. А када дође савршено, онда ће престати што је нешто.”

У ишчекивању савршеног, чувајмо своје”нешто” у духу поруке ове посланице, а то је: да смо без љубави – ништа. И док гледамо”као кроз стакло”, расподелајући о лажима, истини, савршенству и правди, не заборавимо да наш поглед није ништа, ако се не сусретне с погледом другог.

Завршићу своју беседу цитатом из поменуте посланице, који је уједно и моје извињење и захвалност што сте ме слушали, јер:”као дете говорих, као дете мишљах, као дете размишљах”.

Милица Стошић

Шеста београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Олгица Рајић

О ПРОЛАЗНОСТИ

Колико ли смо пута пожелели да неки тренутак, неки осећај вечно траје? Нажалост, искуство нас учи да се то не дешава, да све неумитно пролази. Време, попут какве торжествене олује, брише наше трагове у песку. Дипломе за које смо се толико трудили постају парчићи папира, људи које смо волели постају хладне мермерне плоче. Кад-тад и ми ћемо им се придружити.

Можда делује утешно помисао да ћемо имати потомке који ће нас надживети. Они ће даље носити наше гене, наша искуства, наша учења. Међутим, тешко је озбиљно веровати у то. Као што ни ми, већином, не знамо ништа о својим даљим прецима, тако ће и нашим потомцима од нас остати, у најбољем случају, пар јалових, историографских података.

Наравно, не може се рећи да наши потези немају баш никакав утицај на будућност. Када би било ко од нас анализирао пажљиво неку ситуацију у којој се нашао, разматрајући појединачно сваки детаљ, закључио би, можда, да је чак и један волвокс, његов праотац, „избором” донетим пре милијарду година да ли ће кренути лево или десно, имао утицај на њу. Ипак, даљом анализом увидео би да је, заправо, утицај непосреднијих догађаја био далеко значајнији и да се, идући у прошлост, утицаји осталих актера смањују, те да ће утицај поменутог волвокса бити, иако присутан, врло близу занемарљивом. Слично, и наши утицаји временом само бледе.

Можда, на први поглед, делује да постоје људи имуни на пролазност. Иако је јасно да се убрзо након његове смрти, нико неће сећати Душана Војиновића, сви се и даље сећамо великих научника, уметника, војсковођа попут Архимеда, Цезара, Микеланђела, Пушкина, Поинкареа, Ајнштајна... Њихов пламен греје јаче и трајаће дуже од пламена већине, али ће се и он неминовно угасити. Толико је древних градова и дела нестало, толико је блиставих умова заборављено да је нереално очекивати да ове великане очекује друкчија судбина. Истина је да нам технологија омогућава чување невероватног броја информација, али ни меморија није безгранична.

Чак иако људска цивилизација успе да сачува неке тековине до краја свог постојања, макар и без знања од кога су, тешко је веровати да ће је те тековине надживети. Као што нама цртежи пећинских људи веома мало значе, а камоли гнезда бивших диносауруса, врло је могуће да ће будуће врсте потпуно заборавити нашу заос-

ОГЛЕДАЛО

тавштину. Наравно, и њих чека иста судбина. Људска врста није једина жртва пролазности. Свака врста, било краткорочна попут диносауруса или дуговечна попут бактерија, има свој век трајања. И сама Земља се толико пута променила, толико је фаза прошла, толико је врста, планина, мора настало и нестало на њој, а на крају ни ње саме неће више бити. Сличан ће епилог имати и свака звезда, свака планета. Свака тачка у универзуму ће безброј пута изгубити своје некадашње значење.

Постоји пак лепота у свему томе. Као што деструктор ослобађа меморију за нове објекте, тако и нестанак једне врсте или тела ослобађа простор за нове. Као што Хераклит рече „панта реи“, све тече, све пролази, у исту се реку не може ући два пута, јер увек нова вода надлази. Да смо до краја живота задовољни једном креацијом не бисмо стварали нове, да диносауруси нису нестали, људи не би могли да се развију. Тако ће и наша смрт неком другом представљати простор за нови почетак.

Да ли су, макар, сам универзум и само време вечни? Одговор на ово питање не можемо ни да наслутимо. Ипак, верујем да ако једног дана универзум престане да постоји, то неће бити најбесмисленији догађај већ ће се, управо супротно, тек тада открити смисао.

А шта остаје нама, ситним попут честица у односу на време, у односу на простор? Можда и јесмо само честице, али честице које могу да осећају, мисле, стварају, утичу на друге. Детаљ може да украси слику, интонација песму, осмех девојку, публика беседу. У овој пролазности живота у којој нас идеја о вечности постиђује, изневерава и напушта, осети ипак нека сетна душа дубину тајне бића и лепоту бивствовања.

Зар је битно онда што оно траје само тренутак, када тај тренутак можемо учинити истински вредним?

Душан Војиновић

Математичка гимназија Београд

Ментор: проф. Синиша Митрић

БУДИТЕ ОНО ШТО ЈЕСТЕ: ВАСПИТАЧИ ЉУДСКОГ РОДА

*Прва наџрада XX џакмичења у беседнишћу
Гимназија „Светџозар Марковић”
Нови Сад, 4. марта 2017.*

Уједанаестој Тези о Фојербаху, Маркс пише да су философи свет само различито тумачили, ствар је у томе да се он промени. Ствар је у томе да се он промени? А ствар је у томе – у ствари ...

То – у ствари – које чини суштину философије, њену бит. Философски поглед који стреми у дубину, откривајући оно што је у ствари, заправо оно што је уистину... Поглед у истину саму. Оно што је обичном људском оку невидљиво. Још нас је стари Демокрит упозоравао на то – у ствари или уистину: „По мишљењу смртника боја, по мишљењу смртника слатко или горко, а уистину атоми и празнина”.

Има философа који такав поглед усмере и на саму историју философије.

Тако је некада Френсис Бејкон планирао да изврши *instauratio magna* – велику промену и обнову свих наука, па и философије – успостављањем научног и философског мишљења на максими – *Scientia est potentia*, знање је моћ – а све зарад тога да би човек будућности стекао моћ да овлада природом. Своје претходнике у науци и философији, Бејкон је видео као доконе људе, за које је философија – знање ради самог знања. Само ... хм само ... само начин за оплемењивање људске душе, какву је улогу некада философији наменио Аристотел.

Тако је и Маркс, без изузетка, све дотадашње философе окарактерисао као тумаче, неспособне да остваре некакво ново људско друштво или друштвено човечанство, како је он то већ назвао у својој претходној, десетој тези о Фојербаху.

ОГЛЕДАЛО

Оно што је Маркс баш замерао философима, да су само тумачи или интерпретатори, ми управо данас, као вештину, треба да покажемо на примеру те његове славне реченице. Морамо да применимо философску методу интерпретације, херменеутику, чије је једно од основних правила да интерпретатор, тумач, може да разуме аутора боље него што је то и сам аутор могао да учини.

Дакле, шта нам је то Маркс, уистину или у ствари поручио, независно од тога шта је желео да нам каже или шта би нам рекао да се осврнуо на свој, на жалост, несрећни живот?

Када се разгнру идоли идеологије и сва прљавштина политичких борби, ко је тај ОН који у ствари или уистину треба да се промени? Да ли је схватио да наша величина, као људских бића, не лежи толико у могућности да променимо свет? То је мит Новог доба. Наша људскост огледа се у могућности да променимо себе.

Да! Чујем како вичу – *Acta, non verba* – дела, не речи. Не за философе! За њих је друга заповест. Философи, делајте речима! И будите оно што и јесте – васпитачи људског рода. Зар није Платон, када је схватио сву узалудност напора да се постојећи владари учине макар бољим, а камоли идеалним, основао – школу – Академију. И тако васпитавао и образовао будуће умне људе и владаре хеленских полиса.

Зато философ мора да дела сам и полако. У тишини. Знајући да је стрпљење мајка мудрости. А философија је љубав према мудрости. Не према било каквом знању, већ према мудрости. Празна памет, многозналаштво, не учи мудрости. Она нас гони да мењамо свет. Она намеће један суров образац промене.

А мудрац мења себе. Као философ мораш бити промена коју желиш видети у свету. И зато мораш бити јак да издржиш у овом свету и да се уздржиш од жеље да промениш оно што се не да променити. Оно што се не да променити, не куди, већ поднеси. Можеш променити само оно што зависи од тебе. А то си ти.

Философ је тај ОН који се мора променити.

Несрећни Маркс се можда касно сетио тога.

Даница Карамарковић

Гимназије Врњачка Бања

Ментор: мр Драгослав Ђуровић

РАЗДВАЈАЊЕ СВЕТЛОСТИ ОД ТАМЕ, ИСТИНЕ ОД ПРИВИДА

*Друџа наџрада XX џакмичења у беседниџтву
Гимназиџа „Светџозар Марковић”, Нови Сад*

Филозофи су свет само различито тумачили,
али ради се о томе да се он промени

Свет је неизбежна датост коџа сиренски призива, очаравајући и опчињавајући. Како је он увек људски, повесни – свет је и претећи. Он непрекидно испоручује своје захтеве, очекивања, те човеку није могућ спокој и сан Ендимиона.

Платон вели да је природно полазиште сваког људског живота – слепило. Филозофиџа је као рефлексиџа – осветљавање света; раздвајање светлости од таме, истине од привида, перспектива близине и даљине, јер, како вели Ефешанин – *Присуџни су одсуџни*.

Очигледно, приспети у свет не значи и настанити се у њему. Стога Сократ буди Атињане да напусте *мирну луку* свакодневице и крену на *џуџ исџраживања и сазнања*, на пут *једини вредан живљења*. У очима света, Сократ је кваритељ омладине, јер је мишљење увек субверзивно у односу на стварност коју граде моћни оци, црква, идеологије, медиџи. Сам чин филозофирања је ризичан и рушилачки, а судбина љубитеља мудрости – тешка. Да је тако, сведоче прогнани Анаксагора, спаљени Бруно, изопштени Спиноза.

Но, није довољно само осветлити сенку, *џо лажљиво лице исџине*, слови Ниче, *она мора и да изађе из џећине*. Полазиште филозофије није *мислионица*, како подругљиво алудира Аристофан, већ постојећи свет коџи се увек ваља доводити у питање и саображавати по мери човека. Браде ми Марксове, *Филозофи су заиста свети само различитџи џумачили*, али ради се о *џоме да се он џромени!*

Како је човек самом себи најудаљениџи, тешко је скројити одело по његовој мери. Стога је и у огледалу филозофије – аморфан и неухватљив. Час је биће достојно дивљења, час презира, алтруистич-

ОГЛЕДАЛО

но, али и себично. За постмодернисте, Лакана и Фукоа, човек је пуки епифеномен и играчка у рукама Другог.

О, како то гордо звучи! Човек је субјект који ишчезава, али одговорност за то не лежи на Пилату. Човек се сам одрекао слободе, јер је његов варљиви ум поверовао да живи у најбољем од свих могућих светова, а слаба воља – како је у царству слободе.

Кант је давно поставио дијагнозу о томе шта је са човеком наших дана. Он је у стању *недозрелости*, немоћи да употребљава властити ум и слободу. Како је човек одустао од себе, моћни ауторитети мисле, желе, делују уместо њега.

Но, има чудног провиђења у његовом посрнућу! Ако је веровати Кјеркегору, болест је парадоксално стање, те као такво – симптом здравља. Ако се постисторијски човек осећа тескобно у формама спасења које нуди робно тржиште и кружење профита, онда за њега има наде.

Тескоба је самооткривање оног, према Камију, *најиречеј*, а то је – потреба за смислом. Међутим, нема цивилизације без искуства недостатка и кризе, па је смисао увек проблематичан. Човек је осуђен да га непрекидно изналази и тиме сам себе преображава.

Стога, није питање пролетеријата, класе, идеологије, брадице ми Лењинове, разрешење *зајонейке џовесџи*. Како смо, вели Плесенер, *незакључива бића*, сваки је човек заправо пролетер, *јерманејно* револуционарно биће. Слобода одлучивања је његов усуд, па промена није питање будућег, већ увек постојећег света.

Али, ако је човек склон да своје чинове одмерава сопственим егоизмом, па своје достојанство продаје за *йрагу*, онда је свет зачарано царство нужности. Међутим, ако га преображава еталоном човечности, бољи свет је могућ. Велим – могућ, јер ништа није трајно освојено за *џирску која мисли*.

Човек је увек путник, налик Месецу, вечитом луталици, који се преображава баш кад је најпунији. Према космичкој промисли, тако се подмлађује и рађа нови дан. Ако је веровати Гетеу, „док год за нечим трага, (и) човек блуди”.

Као што су Луни звезде сапутници, филозофија, као највиша форма мудрости, треба да укаже који је пут прави, а човеку је дата могућност да се одважи да баш тим путем крене. Или заувек остане „квинтесенција прашине”, на вољу ветровима.

Теодора Лалић

Шеста београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Љиљана Маловић Козић

ДАЉЕ ОД УТОЧИШТА СОПСТВЕНОГ НЕЗНАЊА

*Трећа наирада XX такмичења у беседништву
Гимназија „Светозар Марковић”
Нови Сад*

Једанаеста теза о Фојербаху

Једном кад су у Холандији цене зачина страховито пале, трговци су проблем решили тако што су побацали неколико товара ове робе у море. Логично, пошто их је било мање, цена им се вратила у нормалу. Зато се ваљда и не подржава ископавање злата и дијаманата у неким рудницима, да би моћ остала тамо где већ дуго почива.

Моћ – новац. Новац који купује нове идеје и баца их у море за борава/забране, да би њихове биле вредније. Новац који купује људе у успону, скоро утицајне, и прилагођава их свету, самим тим и њихове саборце, нова сила која је желела да свет прилагоди себи мења страну на којој се бори.

И ови људи бачени су у море, као оно у које су сместили Тантала, Зевсовог сина који је кажњен због тога што је боговима смештао разне преваре, како би проверио да ли су заиста свезнајући. Казнили су га да довека трпи глад и жеђ, али стојећи у води, која му се измакне кад посегне да је попије. Али наши се негдашњи перспективни револуционари у том мору нађоше не знајући и не примећујући да су ту по казни што су хтели да поремете равнотежу у идеалној једнакости света и да искушају непроменљивост система. Најтужније је што ће прежеднети, неће бити више жељни промене.

Прва ствар коју ћемо замерити некоме ко жели нешто добро за себе у овом друштву јесте – идеализам. Тако, идеалистички, чини се да је у Једанаестој тези речено да су филозофи решили свој први задатак, и да се мора прећи на следећи. Не допада нам се што смо

ОГЛЕДАЛО

на један задатак потрошили толико хиљада година, али шта се ту може кад га нисмо завршили? Свет морамо упознати до најмањих честица, а не знамо га до те мере, да данас мислимо да живимо у свету у којем је све што вреди већ измишљено, па и да га познајемо довољно да бисмо га могли променити.

Насупрот томе, мени се чини да живимо у уточишту сопственог незнања.

Али, рећи ће неко: ниси у праву, Једанаеста теза каже то и то... „Шта Тарквиније Охоли у врту свом хтеде рећи маховицама, разуме син, али не и поклисар”. Да појасним, Тарквиније Охоли, последњи римски краљ, у рату против Габија, одглуми свађу са својим сином који тобоже повређен тиме побегне у Габије, који су га поставили за војсковођу. Тада син посла гласника да пита Тарквинија шта даље треба чинити, а отац, немајући поверења у гласника, одведе га у башту и покида главе са највиших маховица. То је, свакако, значило да треба смакнути главне личности у Габијима. То значи да се филозофи обраћају једном уском кругу људи који ће бити способни да искористе ту мудрост на најбољи начин.

Иако се чини превише идеалистичком, Једанаеста теза о Фојербакху је најбоље што је неко могао рећи, јер, млади лидери који се још држе даље од Танталовог мора, схватају да треба да дају све од себе да се свет промени, и, често, при томе нешто добро учине за њега.

С друге стране, филозофи, учени и свесни оног Сократовог „знам да ништа не знам”, схватају да први задатак није решен, и да мора још много о свету да се сазна да би се прешло на други, и, како су сигурно ближи решењима од својих предака, њима овлада огромно узбуђење и ентузијазам, изазван уверењем како само још мало фали да човечанство коначно крене ка нечему лепшем и вишем од онога што нас вековима мори, и обезбедиће нам оно што ће нам једног дана свима олакшати живот.

Неко трећи ће, пак, схватити све ово на трећи начин. Али, иако знамо да ништа што схватимо није потпуно тачно, најгоре што можемо у овој мисли видети је потпуно изопачена слика, да мењање света свакако није наш посао, већ да га треба препустити филозофима. Нико од нас не зна све, па чак ни сви ми заједно, и, борили се ми свако за себе или уједињени, тој борби нисмо дорасли. Преостаје нам још да се надамо да ћемо својом борбом коначно учврстити тло некеме који жели и може и зна да га искористи у складу са неким, можда и постојећим, смислом онога што зовемо живот.

Ипак, неки мудри људи рекоше да оно истински људско ниједно поколење не учи од претходног. Свака генерација изграђује свој унутрашњи свет, и не треба да очекује од било кога да јој обезбеди услове за то.

ОГЛЕДАЛО

Нисмо узалуд створени свесни! Користимо то што имамо, немојмо се уздати много у наше претке и потомке, но, учинимо оно што је на нама, „дајмо према могућностима, да бисмо добили према потребама”, јер, кад смо већ ми без света једно малено ништа, хајде да он са нама буде једно велико нешто, што ћемо ми створити, чувати, а када га довољно добро упознамо – мењати.

Балша Ћеранић

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

Infinitiv - centar za učenje stranih jezika

**Kursevi engleskog i slovenačkog
za decu, tinejdžere i odrasle!**

**Đorđa Stanojevića 9a,
Belville, Novi Beograd**

**064/02 444 23
www.infinitiv.rs**

ΟΓΛΕΔΑΛΟ
